

Ordbog for menighedsrådsmedlemmer:

Alfabetisk inddelt i 3 underemner:

Menighedsrådsarbejder side 2 - 8

Gudstjeneste og liturgi side 8 - 10

Kirkerummet side 10-11

Menighedsråds arbejde:

Menighedsrådsarbejde har mange specifikke fagudtryk og termer. Her er en liste over nogle af de mest almindelige:

Anlægsudgifter: Udgifter til større investeringer eller vedligeholdelse, såsom renovering af kirken, nybyggeri eller køb af inventar.

Anonyme gravsteder: Et område på kirkegården, hvor urner eller kister nedsættes uden individuel markering eller gravsten. Ofte betegnes det som en "fællesgrav".

Ansættelsesudvalg: Udvalg i menighedsrådet, der varetager ansættelsesprocesser, f.eks. ved ansættelse af kirkefunktionærer.

Begravelsesafgift: Et gebyr, der opkræves i forbindelse med en begravelse eller urnenedsættelse på kirkegården. Beløbet fastsættes af menighedsrådet og fremgår af kirkegårdens takstblad.

Bevillinger: Økonomiske tilskud, som menighedsrådet kan modtage fra provstiet, stiftet eller andre fonde til specifikke formål eller projekter.

Biskop: Øverste leder af et stift og ansvarlig for den kirkelige betjening i området.

Bispevalg: Valg af biskop, hvor repræsentanter fra menighedsråd i stiftet deltager.

Budget: En årlig plan for menighedsrådets indtægter og udgifter, der skal godkendes af provstiet. Budgettet dækker bl.a. personaleomkostninger, vedligeholdelse af kirke og kirkegård, samt menighedsaktiviteter.

Budgetsamråd: Et møde mellem menighedsråd i et provsti, hvor budgetter og økonomiske forhold drøftes og prioriteres.

Bygningsudvalg: Et udvalg under menighedsrådet, der tager sig af vedligeholdelse, renovering og udbygning af kirkens bygninger.

Diakoni: Kirkens sociale arbejde og tjeneste over for medmennesker i nød.

Driftsmidler: De midler, der anvendes til den daglige drift af kirken og kirkegården, f.eks. løn til ansatte, el, varme og rengøring.

Folkekirkens Grønne Omstilling: Landsdækkende initiativ hvis formål er at tage hele folkekirken i en grønnere retning gennem målrettede, strategiske indsatser.

Folkekirkens intranet (FIN tidlige DAP) en internetside hvor man kan finde fælles viden, nyheder og inspiration til arbejdet i menighedsrådet. Intranettet har også en beskyttet del, hvor du skal bruge dit Mit-ID for at logge

ind. Her er adgang til postkasse og kirkeportalen som bruges i forbindelse med aflevering af regnskab etc.

Folkekirkens Nødhjælp: En organisation, som menighedsrådet ofte samarbejder med i forbindelse med indsamlingsaktiviteter og velgørende arbejde.

Fondsmidler: Økonomiske midler, som menighedsrådet kan modtage fra eksterne fonde til støtte for specifikke projekter eller formål.

Forretningsorden: Sæt af regler, der fastlægger, hvordan menighedsrådets møder og beslutninger skal gennemføres.

Fredningsperiode: Den periode, hvori et gravsted ikke må sløjfes eller genbruges. Periodens længde fastsættes af menighedsrådet og fremgår af kirkegårdsvedtægten.

FUV: Folkekirkens Uddannelses og Videncenter er den fælles folkekirkelige aktør på uddannelses-, videns- og udviklingsområdet i Danmark.

Fællesfonden: Folkekirkens hovedkasse, som på regionalt og nationalt niveau dækker en række udgifter, der ikke direkte er knyttet til de enkelte sogne eller provstier, og som heller ikke bliver dækket af statens tilskud.

GiasCentret: Viden om, hvad der gælder i relation til forhold på kirkegården, begravelser/bisættelser med mere.

Graver: Kirkegårdens praktiske medarbejder, som står for gravkastning, vedligeholdelse af kirkegården og andre praktiske opgaver. En graver kan have en kombinationsstilling så han/hun også fungere som kirketjener

Gravkastning: Den proces, hvor graveren graver et hul i jorden for en kiste eller urne. Gravkastningen skal udføres med respekt for gravstedets omgivelser.

Gravpladsreservation: En aftale mellem menighedsrådet og en person, der ønsker at reservere et gravsted på kirkegården til fremtidig brug.

Gravsted: Et afgrænset område på kirkegården, hvor en eller flere personer er begravet. Gravsteder kan variere i størrelse og indretning.

Gravstedsbrev/gravstedaftaler: En skriftlig aftale mellem menighedsrådet og de pårørende om brugsretten til et gravsted. Brevet indeholder typisk oplysninger om gravstedets varighed og vedligeholdelsesforpligtelser.

Gravstedskapital refererer til de penge, som bliver betalt for vedligeholdelse af et gravsted på en kirkegård over en bestemt periode. I Danmark er det typisk muligt at betale for vedligeholdelsen af et gravsted for et antal år ad gangen, ofte 10 eller 20 år, afhængigt af kirkegårdens regler. Denne kapital dækker omkostninger til at holde gravstedet i orden

Gravstedssyn: En regelmæssig gennemgang af gravstederne for at vurdere, om de opfylder vedtægterne for vedligeholdelse og beplantning.

Gravstedsvedligeholdelse: Arbejde, der udføres for at holde gravstederne på kirkegården i pæn stand, såsom ukrudtsbekæmpelse, beskæring og rengøring af gravsten. Kan enten udføres af pårørende eller aftales med menighedsrådet mod betaling.

Gudstjenesteplanlægning: Menighedsrådets samarbejde med præsten om planlægning af årets gudstjenester, temaer og særlige arrangementer.

Hørings svar: Menighedsrådets skriftlige svar eller kommentarer til kirkelige eller samfundsmæssige høringer, der vedrører sognet.

Indsættelse: Ceremoniel handling, hvor provsten i forbindelse med en gudstjeneste indsætter ny præst i sognet. Ofte tilrettelagt i samarbejde med menighedsrådet.

Jordbegravelse: En traditionel begravelse, hvor en kiste sænkes ned i jorden. Kræver et gravsted med en bestemt minimumsstørrelse og -dybde ifølge kirkegårdsvedtægten.

Jordfæstelse: En anden betegnelse for begravelse, hvor kisten nedsænkes i jorden. Menighedsrådet har ansvar for at sikre en værdig ramme om handlingen.

Kapital (Gravsted kapital) refererer til den økonomiske fond, der er afsat til vedligeholdelse, renovering og drift af et gravsted. Det er typisk en opsparing eller investering, som sikrer, at der er midler til at holde gravstedet i god stand i mange år fremover.

Kirkebogsføring: Administration og registrering af kirkelige handlinger såsom dåb, vielser og begravelser i kirkebogen.

Kirkefunktionær: Samlet betegnelse for ansatte ved kirken, såsom organister, kirketjenere, Kirke og kulturmedarbejder, gravere og kirkesangere.

Kirkegårdskapel: En bygning på eller ved kirkegården, hvor afdøde kan opbevares inden begravelsen. Menighedsrådet er ansvarligt for kapellets drift og vedligeholdelse.

Kirkegårdskontrakt: Aftale mellem menighedsrådet og de pårørende om vedligeholdelse og pleje af gravsteder på kirkegården.

Kirkegårdskort: Et kort over kirkegården, der viser inddelingen af gravstederne. Dette kort hjælper med planlægning og administration af kirkegårdens areal.

Kirkegårdsplanlægning: Processen med at organisere og udvide kirkegården, herunder oprettelse af nye gravområder, urnelunde og mindelunde.

Kirkegårdsudvalg: Et udvalg under menighedsrådet, der har ansvaret for drift og vedligeholdelse af kirkegården.

Kirkegårdsvedtægt: En regelbog, der beskriver retningslinjerne for brug, vedligeholdelse og drift af kirkegården. Den indeholder bl.a. regler for gravsteder, beplantning og vedligeholdelsesansvar.

Kirkekassens balance: En oversigt over kirkens økonomi, herunder aktiver, passiver og egenkapital.

Kirkekasserer: Den person i menighedsrådet, der har ansvaret for kirkens økonomi.

Kirkelig ligning: Det økonomiske bidrag, som borgerne i sognet betaler via skatten til finansiering af kirken.

Kirke- og kulturmedarbejdere: En person ansat af menighedsrådet til at hjælpe med forskellige kirkelige og sociale aktiviteter i sognet. Tidligere kaldt sognemedhjælper.

Kirkens ansatte: Fælles betegnelse for alle ansatte ved kirken, som menighedsrådet har ansvar for at ansætte og administrere.

Kirkens vision og værdier: De overordnede mål og principper, som menighedsrådet arbejder efter i deres ledelse af sognet.

Kirkeskat: Den skat, som medlemmer af folkekirken betaler, og som er en af de primære indtægtskilder for menighedsrådets økonomi.

Kirkestatistik: Statistik over kirkelige handlinger som dåb, konfirmationer, vielser og begravelser. Menighedsrådet bruger disse data til at planlægge aktiviteter og ressourcer.

Kirkesyn: En regelmæssig gennemgang af kirkebygninger og -inventar for at vurdere vedligeholdelsesbehov. Foretages af menighedsrådet, provsten og en synsmand.

Kirketjener: En person, der udfører praktiske opgaver i kirken, såsom rengøring og klargøring til gudstjenester.

Kirketælling: Optælling af kirkegængere ved gudstjenester og andre kirkelige handlinger. Bruges til at vurdere deltagelse og behov for aktiviteter.

Kirkeværge: Den person, der har ansvar for vedligeholdelse og drift af kirken og dens bygninger.

Kirkeåret: Den årlige cyklus af kirkelige højtider og begivenheder, som menighedsrådet og præsten planlægger aktiviteter ud fra.

Konstituering: Den proces, hvor menighedsrådet efter et valg beslutter, hvem der skal have hvilke poster (f.eks. formand, næstformand, kasserer).

Kontaktperson har ansvaret for den daglige personalemæssige ledelse af kirkens ansatte, såsom kirkesangere, organister, gravere og andre, som er ansat ved kirken.

Kremationsgravsted: Et mindre gravsted, der er beregnet til urnebegravelser. Ofte er fredningsperioden kortere end ved traditionelle kistegravsteder.

Kvartalsrapport: En rapport over kirkens økonomi, som menighedsrådet laver hvert kvartal for at følge budgettet.

Legatgravsted: Et gravsted, der vedligeholdes for en bestemt periode mod et engangsbeløb, der indbetales til et vedligeholdelseslegat.

Ligning eller kirkelig ligning: : Det økonomiske bidrag, som borgerne i sognet betaler via skatten til finansiering af kirken.

Liturgiudvalg: Et udvalg i menighedsrådet, der arbejder med kirkens liturgi, gudstjenester og andre kirkelige handlinger.

Lønsum: Den samlede udgift til lønninger for kirkens ansatte, herunder præst, organist, kirketjener, graver og sognemedhjælper.

Menighedsblad: Et blad eller nyhedsbrev, der udgives af menighedsrådet for at informere sognet om kirkens aktiviteter og arrangementer.

Menighedsmøde: Et møde, hvor menigheden inviteres til at drøfte emner af betydning for kirken og sognet.

Menighedspleje: Diakonalt arbejde, der fokuserer på at hjælpe de svageste i samfundet, ofte gennem sociale aktiviteter.

Menighedsprojekt: Projekter i sognet, ofte med et socialt eller kulturelt formål, som igangsættes og koordineres af menighedsrådet.

Menighedsråd: En valgt gruppe af medlemmer, der administrerer en kirke og dens aktiviteter inden for et sogn.

Menighedsrådets formue: De opsparede midler eller værdier, som menighedsrådet råder over, f.eks. bankindeståender eller fast ejendom.

Menighedsudflugt: Arrangement organiseret af menighedsrådet, ofte i form af en udflugt eller rejse for menighedens medlemmer.

Mindelund: Et område på kirkegården dedikeret til minde om de døde, ofte med en fælles gravsten eller mindeplade. Her kan f.eks. urner eller aske nedsættes.

Mødeoffentlighed: Regler for, hvordan menighedsrådsmøder er åbne for offentligheden, og hvordan dagsordener og referater offentliggøres.

Orienteringsmøde: Et møde for sognebeboerne, hvor menighedsrådet informerer om aktuelle sager, kommende valg og planer for kirkens arbejde.

Organist: Musiker, der spiller orgel ved gudstjenester, bryllupper, begravelser og andre ceremonier. Udover at spille orgel kan organisten også lede kirkens kor, arrangere musikalske indslag og deltage i planlægningen af kirkens musikalske aktiviteter. Organister har ofte en formel uddannelse

inden for musik uddannelsesgraden kan variere fra KMOK/PO-eksamen er en 3-4 årig deltidsuddannelse fra en af folkekirkens tre kirkemusikskoler.

Kirkemusikalsk kandidateksamen er en 5-årig kandidatuddannelse fra et af landets musikkonservatorier (BA tre-årig)

Pastorat: En betegnelse for et eller flere sogne, som en præst har ansvaret for.

Plænegravsted: Et gravsted uden individuel beplantning, typisk kun markeret med en flad gravsten. Vedligeholdelsen udføres af kirkegårdens personale.

Provst: En præst, der leder et provsti og fungerer som mellemlid mellem menighedsrådene og biskoppen.

Provsti: En gruppe af sogne, der samarbejder under ledelse af en provst. Provstiet fungerer som et mellemlag mellem sognet og stiftet.

Provstiudvalgskassen: En fælles kasse for provstiets menighedsråd, der kan anvende midler til fælles projekter og aktiviteter i provstiet.

Præstegård: Boligen, der stilles til rådighed for sognepræsten af menighedsrådet.

Regnskab: En detaljeret opgørelse over menighedsrådets faktiske indtægter og udgifter i løbet af et år. Regnskabet revideres og godkendes efter årets afslutning.

Regnskabsaflæggelse: Processen, hvor menighedsrådet årligt fremlægger kirkens regnskab for provstiet og stiftet.

Rådgivende udvalg: Udvalg, der nedsættes af menighedsrådet for at rådgive om specifikke emner som bygninger, økonomi eller menighedspleje.

Sløjfning af gravsted: Processen, hvor et gravsted nedlægges og fjernes, typisk efter fredningsperiodens udløb og efter aftale med de pårørende.

Sogn: Det lokale område eller distrikt, der hører til en bestemt kirke.

Sogneindsamling: Indsamling af midler i sognet til velgørende formål, ofte organiseret af menighedsrådet.

Sogneindsats: En specifik indsats eller aktivitet i sognet, som menighedsrådet iværksætter for at styrke fællesskabet eller hjælpe borgere.

Sognelokale: Lokaler tilknyttet kirken, som bruges til arrangementer, møder og aktiviteter i sognet.

Sognemedhjælper i dag kaldet Kirke og Kulturmedarbejder: En person ansat af menighedsrådet til at hjælpe med forskellige kirkelige og sociale aktiviteter i sognet.

Sognepræst: Den præst, der har ansvaret for gudstjenester og kirkelige handlinger i et bestemt sogn.

Sognepræstens embedskørsel: Transportudgifter for sognepræstens officielle kørsel i sognets tjeneste, den administreres den stiftet.

Sognets økonomiske ramme: De økonomiske midler, der er til rådighed for menighedsrådet, og som fastsættes på baggrund af bl.a. kirkeskat og tilskud.

Stift: En større kirkelig enhed, der består af flere provstier. Stiftet ledes af en biskop.

Synsmand: En person udpeget til at assistere ved kirkesyn og give professionel vurdering af kirkens tilstand. Også kaldet bygnings sagkyndig.

Takstblad: Et dokument med fastsatte priser for ydelser på kirkegården, f.eks. gravstedsvedligeholdelse, som indgår i menighedsrådets økonomi.

Urnelund: Et område på kirkegården, hvor urner med aske nedsættes. Urnelunden kan være med eller uden individuelle gravsten.

Valgbestyrelse: Gruppe nedsat af menighedsrådet til at organisere og gennemføre valg til menighedsrådet.

Vedtægter: Regelsæt, der fastlægger rammerne for menighedsrådets arbejde, herunder ansvar, opgaver og beslutningsprocesser.

Årsberetning: En skriftlig rapport fra menighedsrådet, der beskriver årets aktiviteter, økonomi og fremtidige planer i sognet.

Årsrapport: En samlet rapport, der beskriver menighedsrådets økonomiske situation, budgetafvigelser, og hvordan midlerne er blevet anvendt i årets løb.

Omkring Gudstjenesten:

Når det kommer til gudstjeneste og liturgi, er der en række vigtige ord og begreber, som bruges i forbindelse med planlægning og udførelse af kirkens ceremonier. Her er nogle af dem:

Absolution: Præstens bekendtgørelse af Guds tilgivelse efter syndsbekendelsen under gudstjenesten.

Altergang: En del af gudstjenesten, hvor menigheden modtager nadveren (brød og vin) ved alteret. Andet ord for nadver.

Altertavle: Den kunstneriske udsmykning over alteret, der ofte illustrerer bibelske motiver og fungerer som et fokuspunkt under gudstjenesten.

Bøn: En kommunikation med Gud, der kan være en del af den faste liturgi eller fremsiges frit af præsten eller menigheden under gudstjenesten.

Credo/trosbekendelse: En bekendelse af den kristne tro, også kaldet trosbekendelsen. Credo reciteres af menigheden som en fælles bekræftelse af troen.

Dåb: Et sakramente og en kirkelig handling, hvor et menneske optages i den kristne menighed. Dåben kan finde sted under en gudstjeneste, typisk ved højmessens.

Epistel: En læsning fra brevene i Det Nye Testamente, ofte placeret tidligt i gudstjenestens liturgi.

Evangelium: En læsning fra evangelierne i Det Nye Testamente.

Evangelielæsningen er et centralt element i højmessens.

Forbøn: En del af gudstjenesten, hvor der bedes for forskellige emner, f.eks. samfundet, syge, sognets beboere og verdenssituationen.

Fromesse er en kortere og mere enkel gudstjeneste uden nadver. Den afholdes ofte på hverdage eller søndag morgen og består typisk af bøn, skriftlæsninger, salmesang og en kort prædiken.

Højmesse: En gudstjeneste, der normalt afholdes om søndagen, og som inkluderer dåb, nadver og prædiken. Højmessens følger en mere formel liturgi sammenlignet med andre gudstjenester.

Introitus: Indgangsbønnen eller salmen, som indleder gudstjenesten. Den sætter stemningen og markerer begyndelsen på liturgien.

Kirkebøn: En bøn under gudstjenesten, hvor præsten beder for menigheden, kirken og verden. Den indgår som en fast del af liturgien.

Kirkeårets tekster: En samling af bibeltekster, der er inddelt i et årshjul og følges i gudstjenesterne. Teksterne er tilpasset de forskellige højtider og søndage.

Kollekt: En bøn, der samler gudstjenestens tema, eller en indsamling af penge under gudstjenesten, som bruges til menighedens arbejde eller velgørende formål.

Kyrie: En bøn i gudstjenesten, hvor menigheden beder om Guds nåde. Navnet stammer fra den græske sætning "Kyrie eleison," som betyder "Herre, forbarm dig."

Liturg: Den person, ofte præsten, som leder gudstjenesten og fremsiger bønnerne og de liturgiske tekster.

Liturgi: Den fastlagte rækkefølge og indhold af bønner, salmer, læsninger og ritualer, som bruges under gudstjenester og kirkelige handlinger. Liturgien varierer afhængigt af kirkens tradition og formål med gudstjenesten.

Liturgisk farve: Farven på præstens messehagel og alterpynt, der skifter i løbet af kirkeåret og afspejler dagens liturgiske tema (f.eks. hvid til jul og påske, lilla til advent og faste).

Messehagel: Præstens liturgiske klædning, der bæres under gudstjenesten og varierer i farve alt efter kirkeårets liturgi.

Morgensang: En kort, liturgisk andagt om morgenen, ofte med bøn, salmer og skriftlæsninger.

Nadver: Et sakramente, hvor menigheden modtager brød og vin som et minde om Jesu sidste måltid. Nadveren indgår ofte som afslutning på højmessen.

Postludium: Den afsluttende musik ved gudstjenesten, som spilles, mens menigheden forlader kirken. Spilles normalt af organisten.

Procession: En ceremoniel ind- og udmarch ved gudstjenesten, ofte udført af præsten bruges især dåb og ved indsættelse af ny præst.

Prædiken: En tale eller refleksion over bibeltekster, holdt af præsten under gudstjenesten. Prædikenen er en central del af højmesse-liturgien.

Præludium: Musikstykket, der spilles før gudstjenestens start. Det sætter stemningen og forbereder menigheden på liturgien.

Salme: En religiøs sang, der synges under gudstjenesten. Salmerne er udvalgt ud fra dagens liturgi og tema.

Skriftlæsning: Læsning af udvalgte bibeltekster, som er en fast del af gudstjenesten. Læsningerne følger ofte kirkeårets tekstrækker.

Trosbekendelse: En bekendelse af den kristne tro reciteres eller synges af menigheden som en fælles bekræftelse af troen.

Velsignelse: En afsluttende bøn, hvor præsten velsigner menigheden. Velsignelsen markerer gudstjenestens afslutning og sender menigheden ud med Guds fred.

Kirkerummet:

Kirkens indretning omfatter en række elementer, der har både praktisk og symbolsk betydning. Her er de vigtigste dele:

Alter: Kirkens centrale bord, hvor nadveren indvies. Det symboliserer Jesu sidste nadver og er ofte placeret i kirkens østlige ende.

Altertavle: Et kunstværk, der pryder væggen bag alteret. Den fremstiller ofte bibelske motiver og fungerer som fokuspunkt under gudstjenesten.

Døbefont: En skål eller kumme, ofte lavet af sten eller metal, der bruges ved dåb. Den symboliserer indgangen til det kristne fællesskab.

Kirkeskib (modelskib): En model af et skib, der ofte hænger i loftet i kirkeskibet. Symboliserer kirken som et fællesskab på vej gennem livets hav.

Kirkeskib: Det primære rum, hvor menigheden sidder under gudstjenesten. Bænkene eller stolene er rettet mod alteret.

Knæfald: En lav bænk eller pude foran alteret, hvor menigheden knæler under nadver eller bøn.

Korbue: Bue, der adskiller kirkeskibet fra koret, hvor alteret står. Den markerer overgangen til kirkens helligste område.

Koret: Området omkring alteret, ofte hævet og afgrænset fra kirkeskibet. Her befinder præsten og eventuelle medhjælpere sig under gudstjenesten.

Orglet: Musikinstrument, som ofte er placeret på et pulpitur (=ophøjet galleri) bagerst i kirken. Et luftbårent instrument/blæseinstrument af varierende størrelse, dvs. x antal stemmer/registre, et eller flere manualer og pedal.

Stemme/register er en bestemt klangtype på et orgel (fx fløjte, trompet, principal, gedakt eller andet) En bestemt udformning af de tilhørende orgelpiber skaber stemmens særlige karakter.

Prædikestol: En hævet talerstol, hvorfra præsten holder prædikenen. Den placeres typisk på siden af kirkerummet, så præsten kan se hele menigheden.

Sakristi: Et rum i kirken, hvor præsten og andre kirketjenere forbereder sig til gudstjenesten og opbevarer liturgiske genstande.

Våbenhus: Forrummet ved kirkens indgang, hvor menigheden kan samles inden gudstjenesten, og hvor overtøj kan hænges.

Udarbejdet af:

Vorherrebevars.dk i samarbejde med kirkekonsulenter.dk

